

Cauza C-51/22

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

25 ianuarie 2022

Instanța de trimitere:

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Ungaria)

Data deciziei de trimitere:

12 ianuarie 2022

Reclamantă:

PannonHitel Pénzügyi Zrt.

Pârâtă:

WizzAir Hungary Légitársaság Zrt. (Wizz Air Hungary Zrt.)

Pesti Központi Kerületi Bíróság [Tribunalul Districtual Central din Pesta, Ungaria]

[omissis] [informații administrative]

Decizie

în procedura judiciară desfășurată între **PannonHitel Pénzügyi Zrt.** ([omissis] Budapesta, Ungaria) [omissis], reclamantă,

și **WizzAir Hungary Légitársaság [Zrt.]** ([omissis] Budapesta) [omissis], pârâtă,

referitoare la **rambursarea unui preț de achiziție**

[omissis] [considerații procedurale de drept național]

Instanța de trimitere **inițiază o procedură de trimitere preliminară** în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru ca aceasta să răspundă la următoarea întrebare preliminară:

Articolul 5 alineatul (1) litera (a) și articolul 8 alineatul (1) litera (a) prima liniuță și alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 trebuie interpretate în sensul că pasagerul își poate exercita în mod direct împotriva operatorului de transport aerian dreptul la rambursarea întregului cost al biletului la prețul de achiziție, inclusiv în cazul în care rezervase biletul prin intermediul unui terț care a acționat în calitate de intermediar, căruia pasagerul i-a plătit prețul biletului, intermediarul fiind cel care a cumpărat biletul de la operatorul de transport aerian și care i-a plătit [acestuia] prețul biletului, în condițiile în care nimic nu indică faptul că intermediarul a acționat în calitate de agent autorizat al operatorului de transport aerian sau că ar trebui considerat drept organizator de pachete de servicii turistice?

[omissis] [considerații procedurale de drept național]

Motive

Instanța de trimitere [omissis] [considerații procedurale de drept național] prezintă în continuare situația de fapt și cadrul juridic care necesită interpretare.

Prezentare succintă a situației de fapt

Pârâta opera zborul W63163 (de la OTP [aeroportul Henri Coandă din București, România] la BLQ [aeroportul din Bologna, Italia]), care avea ca dată prevăzută de plecare data de 18 iunie 2020. [Un] pasager cu reședința în România a rezervat un bilet pentru zborul respectiv pe site-ul www.vola.ro, administrat de VOLA.RO SRL [denumită în continuare „VOLA.RO”], o societate comercială care își desfășoară activitatea în România.

În conformitate cu punctul 21.1.a) din Condițiile generale de transport pentru persoane și bagaje stabilite de pârâtă, cu excepția oricăror prevederi contrare exprese din convenție sau a oricăror prevederi obligatorii ale oricărei legi aplicabile: a) prezentele condiții generale de transport și transportul pe care [compania] îl [pune la dispoziție] [...] (pentru [pasager] și/sau pentru bagajele [sale]) vor fi guvernate de legile din Ungaria.

Pasagerul a plătit prețul biletului către VOLA.RO, care, acționând în nume propriu, a cumpărat biletul de la pârâtă. În acest scop, VOLA.RO a furnizat datele personale ale pasagerului și i-a transmis confirmarea rezervării. VOLA.RO i-a plătit pârâtei contravaloarea biletului în unități de valoare din contul propriu de intermediere. În conformitate cu punctul III.3.3 din Termenii și condițiile VOLA.RO, această societate acționează în calitate de intermediar (textul în limba engleză folosește termenul „intermediary”) pentru, printre alții, operatorii de transport aerian. În conformitate cu punctul X.10.1, societatea respectivă comercializează de asemenea pachete de servicii turistice, însă în speță nu rezultă

că achiziționarea biletului a fost efectuată în contextul unor servicii de călătorie asociate incluse în domeniul de aplicare al Directivei (UE) 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 90/314/CEE a Consiliului.

În conformitate cu punctul XXIX.29.1 din Termenii și Condițiile stabilite de VOLA.RO, termenii și condițiile respective sunt guvernate de legile din România.

De asemenea, din dosarul cauzei nu rezultă dacă a existat vreun acord între VOLA.RO și pârâta cu privire la intermedierea serviciilor acesteia din urmă.

Pârâta a anulat zborul respectiv ca urmare a pandemiei cauzate de noul tip de coronavirus. Pasagerul a renunțat la contract și nu a acceptat un zbor alternativ. VOLA.RO i-a solicitat pârâtei rambursarea prețului de achiziție a biletului. Transferul bancar nu a funcționat din motive tehnice, însă pârâta a creditat suma în contul întreprinderii VOLA.RO.

În același timp, pasagerul i-a cesionat reclamantei creanța împotriva pârâtei, la care, în opinia sa, are dreptul în temeiul Regulamentului nr. 261/2004. Din dosarul cauzei nu rezultă că VOLA.RO i-a rambursat pasagerului suma respectivă.

Argumentele reclamantei

Reclamanta solicită rambursarea prețului de achiziție a biletului în temeiul articolului 5 alineatul (1) litera (a) și al articolului 8 alineatul (1) litera (a) prima liniuță din Regulamentul nr. 261/2004. În opinia sa, VOLA.RO a acționat în calitate de simplu agent de voiaj, însă acest lucru nu aduce atingere dreptului pasagerului de a solicita în mod direct operatorului de transport aerian pârât rambursarea prețului de achiziție a biletului. Prin urmare, reclamanta, în calitate de succesor în drepturi al [pasagerului], poate de asemenea să solicite rambursarea direct pârâtei.

În opinia reclamantei, articolul 5 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 prevăd în mod expres că pasagerii sunt cei cărora trebuie să li se ofere asistență și să li se ramburseze prețul biletului.

Reclamanta face trimitere la Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în cauza C-601/17, potrivit căreia, în esență, în temeiul articolului 2 litera (f) din Regulamentul nr. 261/2004, pasagerul poate solicita de asemenea, ca parte din prețul biletului, comisionul perceput de agentul autorizat al operatorului de transport aerian, cu condiția ca acesta din urmă să fi avut cunoștința de comisionul respectiv (punctele 13, 16 și 20).

În consecință, reclamanta consideră că este irelevant dacă pasagerul a cumpărat biletul direct de la pârâtă sau prin intermediul VOLA.RO, acționând în calitate de intermediar.

Argumentele pârâtei

Pârâta nu contestă obligația sa de a efectua rambursarea ca urmare a anulării zborului, însă consideră că trebuie să îndeplinească obligația respectivă în favoarea VOLA.RO, iar nu a pasagerului.

Ea afirmă că, potrivit sensului obișnuit al termenului „rambursare”, nu poate rambursa prețul biletului decât persoanei de la care a primit suma respectivă. Pârâta susține că nu a emis niciun bilet în favoarea pasagerului.

În ceea ce privește rezervarea biletului în litigiu, pârâta a primit o singură plată de la VOLA.RO, pe care i-a rambursat-o deja. Ea arată că, în cazul în care pasagerul sau succesorul său în drepturi ar avea de asemenea dreptul la rambursare, pârâta ar fi obligată să efectueze o plată dublă.

Pârâta face trimitere la Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în cauza C-163/18. Conform hotărârii menționate, atunci când pasagerul are dreptul să se adreseze organizatorului unui pachet de servicii turistice pentru a obține rambursarea în temeiul Directivei 90/314/CEE, în prezent abrogată, acesta nu mai are posibilitatea de a solicita rambursarea costului biletului de avion de la operatorul de transport aerian (punctele 31, 35 și 44).

Pârâta invocă de asemenea articolul 6:212 alineatul 3 prima teză din Legea nr. V din 2013 privind Codul civil (denumită în continuare „Codul civil”). În conformitate cu această dispoziție, în cazul rezoluției contractului de comun acord, prestațiile deja efectuate trebuie să fie restituite.

Pârâta susține că desistarea pasagerului echivalează cu o rezoluțiune a contractului de comun acord. În aceste condiții, se impune restituirea prestațiilor, constând în plata prețului de achiziție. Totuși, și în acest caz, prețul de achiziție poate fi rambursat doar persoanei care l-a plătit inițial, și anume VOLA.RO.

Cu titlu de exemplu de situație comparabilă cu cea din prezenta cauză, pârâta face referire la cazul întreprinderilor care achiziționează bilete de avion pentru angajații proprii. În cazul anulării zborului, nu angajații, care sunt pasagerii efectivi, au dreptul la rambursare, ci întreprinderea care a cumpărat biletele.

Dreptul național aplicabil

În opinia instanței de trimitere, prezentul litigiu trebuie soluționat în conformitate cu Regulamentul [nr. 261/2004], care are efect direct și este direct aplicabil. În ceea ce privește legislația maghiară, trebuie menționat Codul civil, care, la

articolul 6:59 alineatul 1, consacră principiul libertății contractuale, în timp ce, la articolele 6:77-6:8,1 prevede că termenii și condițiile generale trebuie considerate ca făcând parte din contract.

În conformitate cu articolul 6:[212] alineatul 3 prima teză din Codul civil, în cazul rezoluțiunii contractului de comun acord (*felbontás*), prestațiile deja efectuate trebuie să fie restituite.

În conformitate cu articolul 1 alineatul 1 din Decretul guvernamental nr. 25/1999 din 12 februarie 1999 de reglementare a transportului aerian de pasageri, în ceea ce privește contractul de transport aerian de pasageri încheiat între un pasager și un operator de transport aerian (denumite în continuare împreună „părțile”), sunt aplicabile dispozițiile generale ale [Codului civil] privind contractele, precum și dispozițiile Codului civil privind contractele de antrepriză și, cu titlu subsidiar, dispozițiile decretului menționat.

În conformitate cu articolul 3 alineatul 1 din același decret, operatorul de transport aerian stabilește în cuprinsul condițiilor sale generale de transport condițiile detaliate ale contractului de transport aerian de pasageri care nu sunt reglementate de Codul civil și nici de decretul respectiv. Condițiile generale de transport sunt guvernate de dispozițiile Codului civil privind condițiile contractuale generale.

Dreptul Uniunii aplicabil

În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) prima teza din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale [(Roma I), denumit în continuare „Regulamentul Roma I”], contractul este guvernat de legea aleasă de către părți. Conform articolului 6 alineatul (2) din regulamentul menționat, alegerea legii este aplicabilă, cu anumite limitări, și în ceea ce privește contractele încheiate cu consumatorii.

Dispozițiile relevante ale Regulamentului nr. 261/2004:

„Articolul 1

Obiectul

(1) Prezentul regulament stabilește condițiile în care pasagerii își pot exercita drepturile minime atunci când:

[...]

(b) zborul este anulat;

[...]

Articolul 2

Definiții

În înțelesul prezentului regulament:

[...]

(f) «bilet» înseamnă un document valabil care dă dreptul la transport, sau echivalentul acestuia sub o altă formă, inclusiv sub formă electronică, emis sau autorizat de către operatorul de transport aerian sau de agentul autorizat al acestuia;

[...]

Articolul 5

Anularea zborului

(1) În cazul anulării unui zbor, pasagerilor în cauză trebuie:

(a) să li se ofere asistență de către operatorul de transport aerian în conformitate cu articolul 8, [...]

[...]

Articolul 7

Dreptul la compensație

(1) Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:

[...]

(3) Compensația menționată la alineatul (1) se plătește în numerar, prin transfer bancar electronic, ordin de plată bancar sau cec bancar sau, cu acordul scris al pasagerului, în bonuri de călătorie și/sau alte servicii.

[...]

Articolul 8

Dreptul la rambursare sau redirectionare

(1) Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerilor li se oferă posibilitatea de a alege între:

(a) – rambursarea, în termen de șapte zile, în conformitate cu procedurile prevăzute la articolul 7 alineatul (3), a întregului cost al biletului, la prețul de achiziție pentru partea sau părțile de călătorie neefectuate și pentru partea sau

părțile deja efectuate, în cazul în care zborul devine inutil în raport cu planul de călătorie inițial al pasagerului, împreună cu, dacă este cazul,

[...]"

Curtea de Justiție a Uniunii Europene

În cauzele C-601/17 și C-163/18, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a analizat chestiuni similare cu cele din prezenta cauză, însă, în opinia instanței de trimitere, hotărârile pronunțate în cauzele respective nu oferă o orientare clară cu privire la problema juridică existentă în prezenta cauză.

Explicații privind întrebarea preliminară

În primul rând, instanța de trimitere a examinat problema legii aplicabile raporturilor juridice în litigiu. În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul Roma I, menționat anterior, și cu punctul XXIX.29.1 din Termenii și Condițiile stabilite de VOLA.RO, raportul juridic dintre pasager și VOLA.RO este guvernat de legea română.

În conformitate cu dispoziția menționată din Regulamentul Roma I și cu punctul 21.1.a) din Condițiile generale de transport stabilite de pârâtă, atât contractul de transport aerian de pasageri încheiat între pasager și pârâtă, cât și raportul juridic dintre VOLA.RO și pârâtă sunt guvernate de legea maghiară.

Având în vedere că România și Ungaria sunt state membre ale Uniunii Europene, problema juridică ridicată în litigiu trebuie soluționată în principal în conformitate cu Regulamentul nr. 261/2004, care are efect direct și este direct aplicabil. În acest scop, este necesară interpretarea regulamentului respectiv.

Luând în considerare faptul că este vorba despre dispoziții de drept al Uniunii, Curtea de Justiție a Uniunii Europene are competența exclusivă de a le interpreta (articolul 267 din TFUE). Prin urmare, înainte de a se pronunța pe fondul cauzei, instanța de trimitere trebuie să suspende procedura și, în temeiul articolului 267 TFUE, să îi solicite Curții de Justiție a Uniunii Europene să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la problema prezentată în dispozitivul prezentei decizii.

Motivele pentru care este necesară sesizarea Curții cu o cerere de decizie preliminară sunt următoarele:

Pe site-ul www.vola.ro, care este disponibil și în limba engleză, pasagerii pot să caute direct zborurile care se potrivesc cu planurile lor de călătorie și pot să rezerve și să plătească biletele și serviciile corespunzătoare, însă cea care efectuează rezervarea la operatorul de transport aerian este VOLA.RO.

Din modul de redactare a Regulamentului nr. 261/2004 nu rezultă cu claritate modul în care trebuie apreciată intervenția unui terț intermediar precum cea

descrișă mai sus, în condițiile în care terțul nu poate fi considerat ca fiind un agent autorizat al operatorului de transport aerian în sensul articolului 2 litera (f) din regulamentul respectiv, la fel cum nici serviciul pe care îl prestează nu poate fi considerat ca făcând parte dintr-un pachet de servicii turistice în sensul articolului 8 alineatul (2) din același regulament.

În conformitate cu articolul 5 alineatul (1) litera (a) și cu articolul 8 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 261/2004, pasagerilor trebuie să li se ofere asistență și anumite opțiuni. În ceea ce privește metodele de plată, articolul 8 alineatul (1) litera (a) prima liniuță face trimitere la articolul 7 alineatul (3) din același regulament. În temeiul acestuia din urmă, rambursarea poate fi efectuată sub forma unor bonuri de călătorie și/sau al altor servicii numai cu acordul scris al pasagerului. Spre deosebire de articolul 7 alineatul (1) din regulamentul respectiv, dispozițiile menționate nu prevăd în mod expres rambursarea prețului de achiziție în favoarea pasagerului, deși probabil că aceasta a fost intenția legiuitorului, având în vedere de asemenea dispozițiile articolului 8 alineatul (2) din același regulament. Desigur, potrivit sensului obișnuit, termenul de „rambursare” („reimbursement”) poate fi interpretat în sensul că operatorul de transport aerian poate efectua rambursarea doar în favoarea persoanei care i-a plătit prețul de achiziție.

Răspunsul la întrebarea adresată are incidență asupra hotărârii care urmează să fie pronunțată de instanța de trimitere, deoarece, în cazul în care pasagerul are dreptul de a-și valorifica pretențiile în mod direct, în speță pârâta urmează să fie obligată la plata acestora. În cazul în care pasagerul nu are acest drept, ar urma ca acțiunea să fie respinsă sau să se dispună administrarea de probe suplimentare pentru a se stabili dacă VOLA.RO poate fi calificată drept agent autorizat al pârâtei.

O decizie în această privință este necesară și din perspectiva securității juridice, pentru a se garanta că pasagerii obțin rambursarea fie de la operatorul de transport aerian, fie de la intermediar, precum și pentru a se asigura că operatorii de transport aerian nu vor fi obligați să plătească de două ori.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu s-a pronunțat încă în această privință, astfel încât nu se poate vorbi despre un „acte éclairé”.

În ceea ce privește jurisprudența invocată de părți, Hotărârea pronunțată în cauza C-601/17 se referea la o situație în care nu se contesta faptul că agentul de voiaj acționase în calitate de agent autorizat al operatorului de transport aerian, în timp ce Hotărârea pronunțată în cauza C-163/18 se referea la o situație în care dreptul pasagerului de a fi rambursat de către operatorul de turism se baza pe o lege specială.

Interpretarea nu este suficient de clară pentru a se exclude orice îndoială rezonabilă, în sensul de „acte claire”. Concret: conform considerațiilor anterioare, nu se poate deduce în mod neechivoc doar din modul de redactare a

regulamentului dacă, într-o situație precum cea în discuție în prezenta cauză, pasagerul poate să solicite rambursarea direct de la operatorul de transport aerian.

Pe de altă parte, instanța de trimitere a luat cunoștință din oficiu, în urma unor căutări pe internet, despre faptul că, potrivit unei comunicări publicate de Comisia Europeană pe site-ul său internet (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/coordinated-actions/air-travel_en) și unei anexe la comunicarea respectivă, 16 operatori de transport aerian, inclusiv pârâta, s-au angajat să ramburseze direct prețul biletului pasagerilor care au cumpărat un bilet printr-un intermediar, în cazul în care pasagerul întâmpină dificultăți în obținerea rambursării de la intermediar. Aceasta rezultă din ultimul punct al comunicării: „Passengers who booked their flight through an intermediary and have difficulties getting reimbursement from the intermediary can turn to the airline and request to be refunded directly. Airlines are expected to inform passengers about this possibility and any conditions for requesting a direct refund on their websites”.

Ultima celulă a tabelului din anexa care poate fi accesată pe site-ul web indicat (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/overview_of_measures_that_airlines_should_take.docx.pdf) este redactată în termeni similari. Conform acesteia, în lipsa unei reglementări sau a unei clauze contractuale contrare, operatorii de transport aerian sunt obligați, ca regulă generală, să efectueze rambursarea direct în favoarea pasagerilor: „Accept direct reimbursement claims from the passenger unless specific legislation applies (e.g. in the context of package travel) or where contractual arrangements between the parties involved validly provide otherwise. This can be done by designing booking process in a way that allows passengers to claim reimbursement directly from the airline when necessary”.

În opinia instanței de trimitere, dacă răspunsul la întrebarea adresată ar fi fost clar sau dacă aceasta ar fi primit deja o soluție printr-o hotărâre anterioară, nici acordurile încheiate între Comisie și operatorii de transport aerian, nici angajamentul voluntar al acestora din urmă nu ar mai fi necesare.

[omissis] [considerații procedurale de drept național]

Budapesta, 12 ianuarie 2022

[omissis] [semnături]